

KAITSEMINISTEERIUM

KAITSEVÄE JA KAITSELIIDU VETERANIPOLIITIKA 2026–2030

2026

Sisukord

Taust ja hinnang senise poliitika rakendamisele	4
Veteranipoliitika eesmärk	6
Veterani määratlus	6
Veteranipoliitika peamised proovikivid	7
Veteranipoliitika rakendamine.....	8
Rakendusasutuste ülesanded	9
Veteranidele suunatud meetmed	10
1.1 Üldised meetmed	10
1.2 Tervisetoeetus ja sotsiaalteenused	12
1.3 Meetmed veterani perekonnale.....	14
Kokkuvõte	15
Lisa: veteranipoliitika meetmed	17

Sissejuhatus

Võrreldes 2012. aastaga on rahvusvaheline julgeolekukeskkond ja globaalsed jõujooned oluliselt muutunud ning riikidevaheline konkurents teravnenum. Eesti ja kogu Euroopa julgeolekuolukorda iseloomustab süvenev ebastabiilsus ja vastasseis, kus demokraatlike väärtusi ja reeglitel põhinevat maailmakorda ähvardavad agressiivsed jõud ning hübriid- ja sõjalised ohud. Eesti kaitse alustalad on ühise identiteedi ja kõrge kaitsetahtega ühiskond ning tihe koostöö liitlastega – **eesmärgiga kasvatada riigi valmisolekut ja võimekust reageerida ohtudele ning muuta Eesti-vastane agressioon teostamatuks.**

Esimest korda pärast II maailmasõda käib Euroopas **täiemahuline sõda**, kus Venemaa agressioon Ukraina vastu raputab senist rahvusvahelistel õigusel ja reeglitel põhinevat maailmakorda. Kujunenud julgeolekuolukord on suurendanud ootusi ka Eesti ajateenijatele, tegev- ja reservväelastele ning kaitseliitlastele. Julgeolekuolukorra pingestumine ning Eesti järjepidev panus rahvusvahelistesse sõjalistesse operatsioonidesse tähendab, et üha enam riigikaitsejaid on teeninud või teenib riiki olukordades või keskkondades, mis eeldavad **valmisolekut kanda erandlikku koormust ja vastutust.**

Rahvuslik toetuselement NSE lõpetas eestlaste osalemise Iraagis operatsioonil *Inherent Resolve* ja suundus Eestisse. Foto: Andres Lember

Eesti Vabariik väärtustab kõiki, kes on Kaitseväe või Kaitseliidu koosseisus aidanud tagada riigi iseseisvust ja julgeolekut, samuti neid, kes on teenistusülesannete täitmisel kaotanud elu või saanud tervisekahjustuse. Aastatel 1997–2026 on **rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel osalenud ligi 3900 kaitseväelast**. Teenistusülesannete täitmise tõttu Kaitseväes või Kaitseliidu tegevliikmena sõjaväelisel väljaõppel saadud **tervisekahjustuse tagajärjel on püsivalt töövõime kaotanud 100 riigikaitsejaid**, neist 38 rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel.

Teenistusülesannete täitmise tõttu on hukkunud 30 kaitseväelast. Meie ei unusta!

Ajalooline kogemus näitab, et riikliku veteranipoliitika üks kriitilisemaid lähtekohti on **selge ja põhjendatud veterani määratlus**. Ähmane või vastuoluline veterani määratlus tekitab ebaõiglustaju, killustab sihtrühmi ja õõnestab usaldust nii veteranide endi kui ka ühiskonna tasandil.

Veteranid on **väärtuslik inimvara**. Nad on kriisilukordades karastunud riigikaitstajad, kelle teenistuskogemused aitavad tugevdada riigikaitset, arendada sõjaväelist väljaõpet ja üksuste sidusust ning kanda edasi Kaitseväe põhiväärtusi. Veteranid on sageli üksuste eeskuju pingelistes olukordades.

Veteranipoliitika mõju **ületab üksikisiku heaolu tasandi**. See mõjutab otseselt riigikaitse valdkonna personalistrateegiat, riigikaitstajate moraali ja valmisolekut täita suure riskiga ülesandeid. Hästi toimiv süsteem annab kindluse, et riigi moraalne lepe veteranidega on **usaldusväärne ja järjepidev**. Seeläbi toimib veteranipoliitika **riigikaitse institutsioonide moraalse kapitali mõõdikuna** – tulemuslik poliitika kajastab kogu sõjalise riigikaitse usaldusväärset. Veteranide toetamine ja väärtustamine on riigi ning ühiskonna **pikaajaline kohustus** nende ees, kes on teenistuses kandnud erandlikku koormust ja riski.

Veteranipoliitika toimib ja areneb mitmetahulises institutsioonilises keskkonnas. See on lõimunud mitme riiklikult olulise valdkonnaga: riigikaitse, tervishoid, sotsiaalkaitse, haridus, tööturg, kohalikud omavalitsused ja vabaühendused. Ilma tugeva **koordineerimise** ja **selge vastutuse** jaotuseta tekib killustatus, mis vähendab meetmete tõhusust, sealhulgas veteranide ligipääsu abile. Samal ajal ei ole avalik tähelepanu poliitikale endastmõistetav kuna see konkureerib teiste riiklike prioriteetidega.

Veteranide katsumused on olnud läbi aegade seotud eelkõige teenistusest tsiviilellu üleminekuga, mõjudega vaimsele ja füüsilisele tervisele ning töö- ja haridustee jätkumisega. Hulk veteranidega seostatavaid terviseprobleeme võib avalduda ajalise viivitusega, mis **muudab varajase sekkumise, järjepideva järelkontakti ja tervikliku toe eriti oluliseks**.

Rahvusvaheline kogemus näitab, et veteranide ootused riigile on üldjoontes sarnased. Keskseks peetakse eelistatult ühe kindla kontaktpunkti kaudu lihtsat ja selget ligipääsu teenustele, terviklikku tervise- ja rehabilitatsioonituge, järelhooldust ning praktilist abi töö- ja haridustee jätkamisel. Oluliseks peetakse ka pereliikmete kaasamist, läbipaistvaid otsuseid, mõistlikku bürokraatiat ja usaldusel põhinevat suhtlust.

Poliitika ajakohastamisel võib eelneva põhjal teha mitu järeldust. Fookuses peab olema veterani teenistuse jätkamine ning selle toetamine ja väärtustamine Kaitseministeeriumi valitsemisalas. Sama tähtis on süsteem, kus riik, kohalik omavalitsus ja vabaühendused täiendavad veterani toetamisel üksteist. Selliselt mõtestatud **veteranipoliitika on strateegiline investeering Eesti riigikaitsejatesse**, riigikaitse usaldusväärsusse ja **Eesti ühiskonna sidususse** nii rahu- kui ka sõjaajal.

Taust ja hinnang senise poliitika rakendamisele

Kaitseväe ja Kaitseväe veteranipoliitikat on kujundatud alates 2012. aastast. Senine poliitika on tuginenud kahele kesksele sambale: **kutsealasele toele** ja **ühiskondlikule tunnustusele**.

Poliitika rakendamise käigus on kujundatud terviklik meetmeraamistik, mis hõlmab tuge teenistusest tsiviilellu üleminekul, karjääri- ja sotsiaalnõustamist, rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemise järgset kohanemist, vigastatute ja nende lähedaste toetamist ning kontakt- ja teenusstruktuuride arendamist. Samuti on määratletud poliitika sihtrühm ja edendatud vajaduspõhiseid teenuseid.

Senine rakendamine näitab, et poliitikaga on loodud toimiv ja sihipärane toetussüsteem. Rakendusasutused on taganud, et meetmeid arendatakse järjepidevalt ning need jõuavad sihtrühmani. Veteranidele ja nende lähedastele suunatud meetmeid hinnatakse valdavalt abistava ning asjakohasena. Tagatud on vajalik tugi teenistuse jätkamiseks ja loodud võimalused rakendada teenistuskogemust ka teenistuse järel. Samuti on poliitika aidanud

Veteranipoliitika senise rakendamise tugevad küljed:

1. Rakendusasutused tagavad, et meetmeid arendatakse ja need jõuavad sihtrühmani.
2. Veteranidele ja nende lähedastele suunatud meetmeid hinnatakse abistava ning asjakohasena.
3. Veteranidele on tagatud kaitseväeteenistuse jätkamiseks vajalik abi ja võimalused.
4. Veteranide ühiskondlik väärtustamine on poliitika rakendamisel kasvanud.

kasvatada veteranide ühiskondlikku väärtustamist.

Selleks, et hinnata veteranipoliitika senist rakendamist, korraldas Kaitseministeerium 2025. aastal kaks uuringut: veteranide küsitlus- ja eksperdiuuring, mille raames intervjueriti valdkonna eksperte ning sõjalise riigikaitse tippjuhte. Uuringute tulemused annavad tervikliku ülevaate poliitika tugevatest külgedest ja arenguvajadustest ning on aluseks ajakohastatud eesmärkide ja meetmete kujundamisel.

Teenuste kättesaadavus eeldab veterani teadlikku pöördumist ja koostöövalmidust. Teenuste saamiseks tuleb järgida kõiki kehtivas regulatsioonis ette nähtud protseduure, mis tagavad kvaliteedi, sihipärasuse ja ressursside tõhusa kasutamise. Samas vajavad veteranid sageli lisateavitamist ja -suunamist, et kutsealased toetusteenused oleksid neile praktiliselt kättesaadavad. Kui veteranidel ilmnevad teenustega seotud takistused, tuleb lähtuda osaliste koostööl põhinevatest lahendustest.

Uuringutes toodi esile ka probleem, et **vigastuste teadlik registreerimata jätmine** raskendab nende hilisemat töendamist ja piirab õigust teenistusalastele tagatistele. Kuna meetmeid saab rakendada tervishoiusüsteemis registreeritud juhtumite alusel, tuleks pöörata suuremat tähelepanu teenistusalaste vigastuste ja terviseprobleemide varajasele tuvastamisele. Järeldusena rõhutatakse vajadust käsitleda vaimse tervise probleeme füüsiliste vigastustega võrdväärseks nii praeguste kui ka uute veteranide puhul.

Poliitika rakendamise vaates ilmneb vajadus selgelt struktureeritud ja koordineeritud juhtimise järele. Tähtsaks peetakse kesksel ja usaldusväärset infokanalit, mille kaudu saab veteran süsteemset ja ajakohast teavet veteranile suunatud teenuste ning toetuste kohta. Samuti eeldab toetusteenuste kvaliteedi tagamine piisavaid ressursse, et vältida rakendusasutuste ülekoormust.

Laiema koostöö ja ressursside eraldamise kontekstis on oluline, et Eesti veteraniorganisatsioonide kestlikkus ja esinduslikkus sõltuvad eeskätt nende endi strateegilisest juhtimisest ning kaasamisvõimekusest. Kaitseministeerium jätkab seejuures iga-aastase projektitoetuste konkursiga selliste projektide toetamist, mis aitavad saavutada poliitika eesmärki ja selle toetavad fookusvaldkondi.

Lisaks rõhutatakse uuringutes vajadust säilitada veteranistaatuse selgus ja üheselt mõistetavus. Veteranide endi hinnangul peab staatuse andmine põhinema reaalsel teenistuskogemusel, eeskätt rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel osalemisel. Selge ja põhjendatud määratlus toetab veteranide positiivse kuvandi kujunemist ühiskonnas.

Kokkuvõttes on senise poliitikaga loodud vajalik ja toimiv veteranide toetamise raamistik, kuid seda tuleb ajakohastada, et vastata muutunud julgeolekuolukorrale ning veteranide ja ühiskonna ootustele. Läbivad teemad on teenistuskogemuse väärtustamine, vaimse ja füüsilise tervise süsteemne toetamine, üleminek tsiviilellu, toetusteenuste kättesaadavus ja terviklikkus, veteranistaatuse selgus ning selle ühiskondlik väärtustamine. **Uuringud annavad sisulise aluse poliitika edasiarendamiseks.**

Veteranipoliitika eesmärk

Kaitseväge ja Kaitseliidu veteranipoliitika **eesmärk** on tagada igale veteranile **kaasav, koostööl põhinev ja järjepidev tugi** ning veteranistaatuse **ühiskondlik väärtustamine**.

Uuendatud poliitikas lähtutakse 2012. aasta veteranipoliitika põhimõtetest ja arendatakse olemasolevat toetusstruktuuri edasi. Järgneva nelja aasta poliitika fookusvaldkonnad on järgmised:

1. **Keskendume valdkondadele, mis on veteranidega otseselt seotud.** Poliitika keskmes on veterani ühiskondlik tunnustus, tervis ja sotsiaalne toimetulek ning tema lähedaste toetus. Need valdkonnad kujundavad poliitika pikaajalise mõju.
2. **Tugevdame veteranide ühiskondlikku väärtustamist.** Poliitika sisaldab meetmeid, mis kujundavad veteranikultuuri ning suurendavad avalikku tunnustust. Veteranide nähtavus mõjutab teenistusmoraali, kuuluvustunnet ja seda, kuidas riigikaitset ühiskonnas tajutakse. Pöörame eritähelepanu aprillile kui veteranikuule ja 23. aprillile kui veteranidele pühendatud päevale.
3. **Sidustame riigi ja vabaühenduste rolle.** Poliitika kujundab terviksüsteemi, kus riiklikud meetmed ja vabaühenduste tegevus täiendavad üksteist. Riik tagab koordineerituse ja toe, vabaühendused panustavad veteranide nähtavusse ja kogukondlikku toetusse.
4. **Parandame toetusmeetmete kättesaadavust ja kvaliteeti.** Selleks et tõhustada poliitika meetmete jõudmist sihtrühmani, suunatakse rakendusasutustesse vajaduse korral lisaressursse.
5. **Poliitika järjepidev rakendamine rahu- ja sõjaajal.** Veteranipoliitikat rakendatakse nii rahuajal, sõjaseisukorras kui ka selle järel. Veteranide heaolu tagamine on riigi järjepidev kohustus – poliitika eesmärk on tagada vähemalt tervisega seotud iseseisev esmane toimetulek.

Veterani määratlus

Kaitseväge ja Kaitseliidu veteranidena käsitletakse Eesti kodanikke, kes vastavad vähemalt ühele alljärgnevatest tingimustest:

- 1) on osalenud kaitsevaelasena rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil;
- 2) on osalenud kaitsevaelase või Kaitseliidu liikmena väljastpoolt Eesti riigi territooriumi Eesti riigi vastu suunatud ründe tõrjumisel;
- 3) on saanud kaitsevaelasena teenistusülesannete täitmise tõttu tervisekahjustusest põhjustatud püsiva töövõimetuse või on hukkunud;
- 4) Kaitseliidu liikmel on sõjaväelises väljaõppes osalemise või teenistuskohustuste täitmise tõttu saanud vigastuse tagajärjel tuvastatud püsiv töövõimetus või ta on hukkunud.

Tervisekahjustus¹ peab olema riigi või liitlaste tervishoiusüsteemis registreeritud. Teenistusülesannete täitmise tõttu tekkinud tervisekahjustuse saamine ei hõlma kutsehaigustest tingitud tervisekahjustusi. Staatuse omistamise protsesse täpsustatakse Kaitseväge ja Kaitseliidu veteranipoliitika rakenduskavas.

Veteranipoliitika peamised proovikivid

Veteranipoliitikat kujundatakse ja viiakse ellu **püsivalt pingestunud ja ettearvamatus julgeolekukeskkonnas**, kus rahvusvaheline vastasseis ning Eesti sõjalise riigikaitse areng on muutnud Eesti riigikaitse ülesanded ja ühiskonna ootused laiapõhjalisemaks. Samal ajal on rahvusvaheliste sõjaliste operatsioonide olemus ajas muutunud. Kui varasemat perioodi iseloomustasid lahingoperatsioonid Afganistanis ja Iraagis, siis käimasolevad rahvusvahelise sõjalise koostöö panused on peamiselt seotud liitlaste toetamise, väljaõppe, nõustamise ning staabitööga operatsioonidel Lähis-Ida kriisikolletes. Samal ajal on mitmekesisunud lahingoperatsioonidel osalenute vajadused ning nende ootused riigi ja ühiskonna toetusele. Geopoliitiline olukord eeldab poliitika sisulist ajakohastamist.

Üks keskne proovikivi on vajadus arvestada, et peale rahuaja teenistusülesannete täitmise ja sõjaväelises väljaõppes osalemise **peavad poliitika meetmed olema realistlikud ja skaleeritavad** ning toimima ka ulatuses, mida riik on võimeline tagama sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni ajal ning pärast nende lõppenuks kuulutamist. Sõjaaja vajaduste hõlmamine nõuab veteranipoliitikas selgeid valikuid.

Teine proovikivi on **poliitika tulemuslikkuse mõõdetavus ja juhtimine**. Poliitika senisel rakendamisel ei ole selgelt määratletud selle oodatavaid tulemusi, vahemõõtmisi ega vastutust. Korrapärane ja süstemaatiline eesmärkide seadmine ja tulemuste mõõtmine võimaldab hinnata toetusmeetmete tegelikku toimimist, nende kättesaadavust, kvaliteeti ning jõudmist sihtrühmani. Samas on poliitika tulemuste ja mõju mõõtmine olemuslikult keerukas, eriti veteranidega seonduva vaimse tervise probleemide ennetamise ja pikaajaliste teenuste mõju hindamisel. Põhjendatult piiravad seda ka konfidentsiaalsus- ja andmekaitseenõuded ning teenistujate isiklikud motiivid hoida osa terviseteavet väljaspool ametlikke süsteeme.

¹ Kaitseministri 29. juuni 2016. a määrus nr 11 „Psühholoogilise abi ja sotsiaalteenuse tagamine ning töövõimetuse või puudega seotud lisakulu katmise tingimused, kord ja ulatus“.

Eesti kontingendi rahvuslik toetuselement NSE-4 andmas vastutust üle toetuselemendile NSE-5. Foto: Hans Vega Lehepuu

Kolmas proovikivi on **veteranide kogukonna toimimine ja kestlik võimestamine**. Kuigi veterane koondavate organisatsioonide roll paindliku ja spetsiifilise toe pakkumisel on oluline, ei saa veteranide kogukonna arendamist siduda ainult ühe osalusvormiga. Uuendatud poliitika lähtekoht on, et **veteranide kogukonda tuleb tugevdada ja väärtustada seal, kus veteran ise soovib sellest osa saada** – nii veteraniorganisatsioonides kui ka Kaitseväes ja Kaitsealiidus. Just need on veteranide loomulikud kokkupuutekohad, mille kaudu kujuneb veteranistaatuse sisemine väärtustamine ja ühine identiteet.

Veteranipoliitika rakendamine

Kaitseväe ja Kaitsealiidu veteranipoliitikas juhendatakse Eesti julgeolekupoliitika alustest, riigikaitse ja Kaitseministeeriumi valitsemisala arengukavast ning personalistrateegiast.

Poliitika eest vastutab **Kaitseministeerium**, kes rakendab muu hulgas juhtumi- ja vajaduspõhist järelevalvet poliitika elluviimise üle. Kaitseministeerium tagab poliitika strateegilise suunamise, uuringute läbiviimise, riigiasutuste vahelise koordineerimise, tulemuste hindamise ning õigusruumi kujundamise.

Poliitika peamine rakendusasutus on Kaitseväe toetusteenuste keskus. Keskust toetavad oma vastutusvaldkonna piires teised Kaitseministeeriumi valitsemisala asutused. Asutused vastutavad poliitikas ette nähtud põhimõtete ja meetmete järjepideva rakendamise eest oma valdkondades, tehes vajaduse korral uuringuid teenuste parendamiseks. Teenuseid osutatakse ja toetusmeetmeid rakendatakse koostöös teiste asjakohaste riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ning vabaühendustega, et tagada ligipääsetav ja terviklik tugisüsteem.

Poliitika elluviimist suunab **Kaitseministeeriumi juhitud töörühm**. Töörühm hindab poliitika rakendamise seisut, tuvastab kitsaskohti ning teeb ettepanekuid meetmete kohta.

Poliitikat uuendatakse iga nelja aasta järel. Poliitika elluviimiseks koostatakse Kaitseministeeriumi juhtimisel **iga-aastane rakenduskava**, milles määratletakse tegevused, vastutajad, ajaraam ja möödikud. Rakenduskava alusel jälgitakse poliitika tulemuslikkust ja vajaduse korral tehakse korrektiive.

Rakendusasetuste ülesanded

Veteranipoliitika elluviimine on riigi seisukohalt oluline nii riigikaitse kestlikkuse, institutsioonilise usalduse kui ka ühiskondliku sidususe vaates. Rakendusasetuste tegevus peab lähtuma põhimõttest, et poliitikasse suunatud ressursid suurendavad veteranide heaolu parimal võimalikul moel ning toetavad nende sidet riigikaitsega ka pärast aja-, tegev- ja vabatahtliku teenistuse lõppu, sealhulgas reservis olles.

Kaitseväge juhtimisel hoolitsevad **Kaitsevägi ja Kaitseliit** selle eest, et poliitika meetmed on veteranidele kättesaadavad. Nad on veteranikultuuri kujundajad ja fookuspunkt. Seega on neil kandev roll poliitika sisulisel rakendamisel, veteranide teavitamisel ning nende kaasamisel teenistusse, ühisüritustele ja muusse tegevusse, arvestades veteranide võimeid ja valmisolekut osaleda Kaitseväge tegevuses.

Kaitseväge ja Kaitseliidu ülesanne on tagada, et teenistujate rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemise väljaõpe, osalemise toetamine ja sellejärgne kohanemine, tervise- ja rehabilitatsiooniteenustele suunamine ning teenistusest tsiviilellu üleminek toimuksid sujuvalt. Samuti vastutavad nad järjepideva sisulise kontakti hoidmise eest veteranidega nii teenistuse ajal kui ka pärast selle lõppu, et võimaldada varajast sekkumist ning vajaduspõhist tuge.

Kutsume üles kasutama veteranide väärtuslikku kogemust Kaitseliidu noorteorganisatsioonide tegevuses, kaasates veterane töötubadesse, ühisüritustele, kohtumistele ning teistesse väljaõppe vormidesse. Veteranid kui väärtuskasvatuse elavad eeskujud on oodatud noortega seotud ettevõtmistesse. Nende teadmised ja kogemused on väga vajalikud, sest aitavad ühtlustada põlvkondadevahelisi arusaamu. Kui veteranidel on valmisolek sellisel moel panustada, siis on nad oodatud ühendust võtma Kaitseliidu Noorte Kotkaste ja Kodutütarde organisatsioonidega, et leida kokkuleppel õige aeg, koht ning tegevusmaht.

Veteranile on toetusteenuste keskuses tagatud **püsiv ja kindel kontaktpunkt**, mis toimib keskse infokanalina kõigis poliitikaga seotud meetmete ja teenuste küsimustes. Kontaktpunkti teave tehakse kättesaadavaks toetusteenuste keskuse avalikes infokanalites.

Kaitseressursside Amet tagab järjepideva ja ajakohase ülevaate rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel osalenud veteranidest. Ameti roll on tagada veteranidega seonduvate andmete korrastatus ja kasutatavus poliitika elluviimisel, toetades sellega Kaitseväge ning Kaitseliitu. Lisaks hoolitseb amet selle eest, et eeltoodud teematikat käsitletakse üldhariduses.

Eesti Sõjamuuseum – Kindral Laidoneri muuseum kogub ja uurib veteranide teenistusega seotud pärandit ning tutvustab seda avalikkusele näituste, sündmuste ja publikatsioonide vahendusel.

Teenuste osutamisel peavad rakendusasetused lähtuma terviklikust lähenemisviisist, kus meditsiiniabi, vaimse tervise tugi ja sotsiaalne toetus moodustavad ühtse ning koordineeritud süsteemi. Keskendutakse teenuse kvaliteedile, kättesaadavusele ja spetsialistide pädevusele veteranidega töötamisel, sealhulgas pikaajaliste ning viivitusega avalduvate probleemide käsitlemisel.

Määratud ülesannete täitmisel hoitakse kontakti ja tehakse koostööd veterane ühendavate ja toetavate **vabauhendustega**, toetades nende tegevust ning kaasates neid veteranide

teavitamise ja teenuste arendamise. Selle tulemusena suureneb veteranide nähtavus ühiskonnas ning tugevneb nende roll eeskujudena ja riigikaitseväe väärtuste kandjatena.

Rakendusasutused peavad tagama, et poliitika rakendamisel järgitakse isikuandmete töötlemise põhimõtteid ja füüsiliste isikute kaitse nõudeid. Toetusteenuste ja tugimeetmete korraldamisel tuleb kasutada turvalisi lahendusi ning vajaduse korral teha koostööd asjakohaste riigiasutustega.

Asutuste sisendit arvestatakse rakenduskava koostamisel, tuvastades kitsaskohti ja tehes ettepanekuid meetmete täiendamise või ümberkujundamise kohta. Seekaudu kohandatakse poliitika süsteemiks, mis vastab nii julgeolekukeskkonna arengusuundumustele kui ka veteranide muutuvatele vajadustele.

Veteranidele suunatud meetmed

Veteranidele suunatud meetmete eesmärk on **väärtustada veterane ühiskondlikul tasandil ja toetada tuge vajavaid veterane nii teenistuse ajal kui ka selle järel**. Asutuste ja asjakohaste partnerite roll on tagada meetmete tõhus ning koostööl põhinev rakendamine. Et **poliitika oleks edukas, tuleb hoida kontakti** kõikide veteranidega, ka nendega, kes on Kaitseministeeriumi valitsemisalast väljunud.

Poliitika ja selle meetmete rakendamise edukuse eeldus on terviklik Kaitseväge ja Kaitseväe ja Kaitseväe veteranide andmebaas, mille haldamise eest vastutab Kaitseressursside Amet. Andmete ajakohasus ja kvaliteet tagatakse Kaitseministeeriumi ja valitsemisala asutuste koostöös.

Sõjaseisukorra ajal, pärast selle lõppenuks kuulutamist või demobilisatsiooni järel rakendatakse poliitikat põhimõttel, et veteranide toetamine ja poliitika meetmete kestlikkus on riigi kohustus. Täpsem poliitika planeeritakse ja kujundatakse riigikaitse arengu- ja tegevuskava alusel.

Teenistusalaste tagatiste saamise õigus peatub või lõpeb seaduses sätestatud tingimustel².

1.1 Üldised meetmed

Üldiste meetmete eesmärk on tunnustada veteranide panust, hoida ja rakendada nende kogemust ning suurendada neile pakutavat väärtust. Meetmete kaudu kujundatakse keskkond, kus veteran tunnetab, et tema panus Eesti riigikaitsele on **tunnustatud nii riiklike institutsioonide kui ka ühiskonna tasandil**.

Fookuses on **veteranide teenistuskogemuse rakendamine Kaitseministeeriumi valitsemisalas**, lähtudes veterani väärtuslikust teenistuskogemusest, omandatud kvalifikatsioonist ja võimetest.

Tagame tegevälastele, kes olid 31.12.2019. aasta seisuga tegevteenistuses, **tegevteenistuspensioni suurendamise** ühe protsendi võrra iga rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemise eest.

Tagame veteranile **karjäärinõustamise** nii teenistuse ajal, liikumisel Kaitseministeeriumi valitsemisalas kui ka valitsemisalast lahkumisel. Jätkame teenistusest lahkuvat veterani **õppekulu hüvitamist**³. Hüvitist on võimalik taotleda ühe korra ning seda makstakse piirmäär ulatuses kooskõlas kehtivate õigusaktidega. Poliitika raames soovime leevendada õppekulu

² Kaitseväge teenistuse seaduse § 204.

³ Kaitseväge teenistuse seaduse § 200.

hüvitamise tingimusi: laiendada meedet neile, kes jätkavad tööd Kaitseministeeriumi valitsemisalas töötaja või teenistujana või kes on teenistusest väljunud, aga ei teinud taotlust teenistuses olles. Meedet rakendatakse kuni kahe aasta jooksul pärast teenistusest lahkumist.

Eesmärgiga tunnustada veterani panust ja väärtustada tema teenistust, antakse Kaitseministeeriumi valitsemisalas töötavatele veteranidele 23. aprillil, **veteranipäeval vaba päev**, kooskõlastades selle vahetu juhi või ülemaga. Nii luuakse võimalus osaleda veteranipäeva üritustel, veeta aega perega või tähistada päeva endale sobival viisil. Samuti kutsutakse kõiki teisi Eesti tööandjaid ja ettevõtteid üles märkama ning tunnustama oma organisatsioonis töötavaid veterane samalaadse meetmega.

Mali Vabariigis teeninud Eesti jalaväerühm. Foto: Valner Väino

Võimaldame kaitseväelastel ja Kaitseliidu liikmetel osaleda **vigastatud veteranidele mõeldud spordivõistlustel** ning vajaduse korral toetame püsiva töövõimetusega veterani osalemist **lisameetmetega**. Poliitika abil laiendame veteranide spordivõistlustel osalemise toetamist kõigile veteranidele. Eelarve piires saavad veteranid osaleda nii sise- kui ka välisriiklikel võistlustel.

Tagame kõigile Kaitseministeeriumi valitsemisalas töötavatele veteranidele täiendava sporditeenuse kulude hüvitamise, mida saab kasutada samadel tingimustel, nagu nende tööandja juba võimaldab.

Veteranile tagatakse kord aastas tasuta esmane juriidiline konsultatsioon. Selle võimaldamine on oluline kuna eelkõige traumajärgsetes olukordades võib veteranil tekkida vajadus õigusnõustamise järele, sealhulgas peresuhete, toetuste taotlemise või makseraskuste küsimustes.

Veterane toetatakse eluaseme soetamisel **eluasemelaenu käenduse teatise tagamisega**, mille toel saab eluaseme ostmisel või olemasoleva eluaseme renoveerimisel taotleda sissemaksekohustuse vähendamist. Koostöös Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusega

otsib Kaitseministeerium võimalust ajakohastada veteranide eluasemelaenu käenduse taotlemise tingimusi.

Üldiste meetmete põhisuunana keskendutakse veterani **nähtavuse ja positiivse kuvandi tugevdamisele** ühiskonnas. Selleks et veterane rohkem väärtustada, suurendatakse teadlikkust nende teenistuskogemusest ja panusest riigikaitse. Kaitseministeerium toetab ka edaspidi kaitsetahte valdkonna projektitoetuste konkursi raames projekte, mis aitavad saavutada veteranipoliitika eesmärki.

Riigikaitseõpetuses jätkatakse **veteranitemaatika** käsitlemist ja Eesti Sõjamuuseum aitab **püsinäitusega** tugevdada veteranide ühiskondlikku kuvandit. Samuti väärtustatakse veteranide teadmisi, oskusi ja teenistuskogemusi, kaasates neid riigikaitseteemade avalikesse aruteludesse.

1.2 Tervisetoeetus ja sotsiaalteenused

Toetame Kaitseväge ja Kaitseväe veteranide **vaimset ning füüsilist tervist** nii teenistuse ajal kui ka pärast teenistussuhte lõppemist: jätkame veteranide **iseseisva toimetuleku toetamist**, sealhulgas vajaduspõhiste abivahendite ja sobivate elamistingimuste kaudu.

Toetusmeetmed on tulemuslikud siis, kui teenuseid osutatakse **tõhusalt** ja veteranid on ise valmis protsessis **aktiivselt kaasa lööma**. Ühiste eesmärkide saavutamine sõltub peamiselt **usalduslikust** koostööst teenuseosutajate ja veterani vahel. Veteraanipoliitika tervise toetamise meetmeid rakendatakse seaduse alusel **teenistusülesannete täitmise tõttu** saadud tervisekahjustuse korral.

Poliitikas **lähtutakse tervikliku lähenemise põhimõttest**, mille kohaselt tagatakse veteranile ravi ja rehabilitatsiooni jätkumine ka pärast teenistussuhte lõppemist. Eesmärk on toetada terviseseisundi taastamist või säilitamist, funktsioonide taastumist ning igapäevast toimetulekut. Vigastatud veteranile korraldatakse ravi, sealhulgas proteesimine ja taastusravi, Eestis või vajaduse korral ajutiselt välisriigi raviasutuses. Veteraanile tagatakse raviplaaniga määratud teenused, meditsiiniseadmed ja ravimid. Teenistussuhte lõpetanule osutatakse tervishoiuteenust Kaitseministeeriumi valitsemisala eelarve vahenditest seni kaua, kui raviprotsess viiakse üle tsiviiltervishoiusüsteemi, **toetades raviprotsessi jätkumist**.

Poliitika rakendamisel pööratakse eraldi tähelepanu **rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemisega seotud vaimse tervise probleemide ennetamisele ja veterani toetamisele**. Vaimse tervise tugi kujundatakse poliitika rakendamisel nii, et see hõlmaks **kogu operatsioonil osalemise tsükli**.

Rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemise ettevalmistamise ühe osana hinnatakse teenistuja kui tulevase veterani **psühholoogilist valmisolekut**. Poliitika raames laiendatakse hindamisprotsessi, kaasates kaitseväelase valmisoleku hindamisse ka sotsiaaltöötaja. Kui tuvastatakse ebapiisav valmisolek või suur risk operatsioonijärgsete vaimse tervise probleemide tekkeks, ei pruugi kaitseväelane sõjalisele operatsioonile pääseda. Teenistujal, keda ei toeta sotsiaalne keskkond, on suurem risk, et ta vajab peale osalemist lisatuge. **Lõpliku otsuse rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemise kohta teeb Kaitsevägi või Kaitsevägi**, kes lähtub kliinilise psühholoogi ja sotsiaaltöötaja hinnangust. Sõjalisele operatsioonile suunduvale kaitseväelasele tagatakse psühholoogilise võitlusvõime ettevalmistus ja talle tutvustatakse osalemisega kaasnevat teenistusalaseid tagatiseid.

Rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil viibivatele kaitseväelastele tagatakse heaoluprogramm, sealhulgas kontakti hoidmine lähedastega ning meelelahutus- ja sportimisvõimalused. Eesti kontingendile tagatakse võimekus reageerida vaimse tervise

esmaabiga ja dokumenteerida vahetud traumajuhtumid või keskkonnaga kaasuv psühholoogiline mõju, lähtudes operatsioonipiirkonna riskiastmest. Lõpliku otsuse asjakohase ennetuse ja lahenduse kohta teeb Kaitsevägi. Sealjuures ei ole oluline kontingendi suurus, vaid operatsioonipiirkonnas kehtiv lahingkontakti tõenäosus. Rahvusvaheliselt sõjaliselt operatsioonilt tervisekahjustuse tõttu naasnud kaitseväelasele **säilitame teenistussuhte** ja ajutise töövõimetuse perioodil **tagame** talle kuni lähetuse tähtaja lõpuni igakuise toetuse, mis on võrreldav välislähetustasuga.

Pärast rahvusvaheliselt sõjaliselt operatsioonilt naasmist läbib veteran kahe kuu jooksul **struktureeritud kohanemisprogrammi** ja pikema aja jooksul vajaduspõhise järelkontrolli. Vigastada saanud kaitseväelane kaasatakse kohanemisprotsessi vastavalt tema tervises seisundile või kavandatakse talle **samaväärne individuaalne lahendus**. Poliitika rakendamisel laiendatakse operatsioonijärgset kohanemisprogrammi, et tagada vajadust mööda sessioonid psühholoogiga, vajaduse korral kliinilise psühholoogiga, lähtudes rahvusvahelise sõjalise operatsiooni iseloomust ja toimunud sündmustest. Vigastatud kaitseväelane kaasatakse rahvusvahelise sõjalise operatsiooni järgsesse kohanemisprotsessi niipalju, kui tema tervises seisund võimaldab.

Eesti üksus Mali Vabariigis rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil Barkhane. Foto: Jaanus Lensment

Kriisiolukorras olnud või täiendavaks nõustamiseks soovi avaldanud kaitseväelasele tagatakse sõjalise operatsiooni järel kindlaksmääratud intervallidega psühholoogi sessioonid, et varakult tuvastada võimalikud ajapikku avalduvad vaimse tervise häired. Kaitseväeteenistusest väljunud veteranidele saadetakse sessioonidel osalemiseks kutse ja neil osalemine on vabatahtlik.

Veteranipoliitika oluline osa on **veterani toetav sotsiaälvõrgustik**. Kaitsevägi koordineerib ja vajaduse korral koolitab veterani tugivõrgustikku, kes aitab märgata muutusi, reageerida riskiolukordadele ja toetada tsiviileluga kohanemist. Tugivõrgustik võib hõlmata veterani

perekonda, kolleege, sotsiaalset ringkonda ja vajaduse korral kohaliku omavalitsuse esindajaid. Pakume toetusvõrgustiku liikmetele vaimse tervise esmaabi koolitusi.

Veteranil ja tema perekonnaliikmetel on võimalus pöörduda **nii teenistuse ajal kui ka pärast teenistusest lahkumist toetusteenuste keskuse poole**, et saada sotsiaalnõustamist ning vaimse tervise ja kaplaniteenistuse tuge. Poliitika eesmärk on parandada vaimse tervise toe **ligipääsetavust**. Vaimse tervise ja sotsiaalmurede lahendamiseks tagatakse ööpäevaringse info- ja abitelefoni haldamine. Lisaks on veteranidele ja nende lähedastele kättesaadavad **üleriigilised anonüümsed vaimse tervise tugiliinid**.

Peale tervisetoe hõlmab veteranipoliitika **elukeskkonna kohandamist püsiva töövõimetusega veteranidele**. Teenistusülesannetest tuleneva liikumis- või toimetulekuraskusega veteranile tagatakse vajaduspõhine eluruumi kohandamine, et ta saaks elada võimalikult iseseisvat elu. Veteranile kohandatakse elamispind koostöös kohaliku omavalitsusega ning Kaitseväe hallataval pinnal elavale veteranile tagatakse **samaväärne ligipääsetav lahendus**.

Poliitika raames kavandatakse veteranide vaimse tervise ja taastusravi valdkondade arengut. Selleks analüüsitakse valitsemisalas kompetentsikeskuse loomist, mille ülesanne on juhtida ja koordineerida Kaitseväe ja Kaitsealiidu veteranidele vajaduspõhise ning tervikliku teenuse pakkumist.

Teenistusülesannete täitmise tõttu saadud tervisekahjustusest põhjustatud püsiva töövõimetuse korral tagame veteranile töövõimetuspensioni. Sõjalisel väljaõppel saadud vigastuse tagajärjel tekkinud püsiva töövõimetuse korral tagame veteranile ühekordse hüvitise.

1.3 Meetmed veterani perekonnale

Veterani perekonna all mõeldakse veterani perekonnaliikmeid, elukaaslast ja teisi temaga seotud lähedasi. Veteranipoliitika eesmärk on luua tingimused, kus **veterani perekond on teadlik teenistuse iseloomust** ning suudab mõista ja toetada veterani teenistusest tulenevaid katsumusi. Neid teavitatakse ja kaasatakse veterani määratud perekonnaliikmete kaudu, **austades eraelu** ning lähtudes põhimõttest, et perekonna roll on toetav, mitte kohustuslik.

Enne rahvusvahelisele sõjalisele operatsioonile suundumist antakse teenistujate perekondadele ülevaade operatsiooni olemusest, sealhulgas tegevuspiirkonnast, ülesannetest ning võimalikest riskidest ja nende maandamise meetmetest. Veterani perekonnale tagatakse võimalus osaleda vaimse tervise esmaabi koolitusel. Lisaks korraldatakse lähtuvalt operatsioonist ja kontingendi suurusest enne operatsioonile asumist **teavitus- ja kohtumisüritus**, mis suurendab perekonna teadlikkust ning kaasatust.

Perekonna ja teenistuja kontakt on rahvusvahelise sõjalise operatsiooni jooksul võimaldatud ulatuses, mida lubab operatsioonijulgeolek. Veterani perekonnale tagatakse võimalus saata operatsioonil viibivale perekonnaliikmele saadetisi. Vahejuhtumite korral, sealhulgas juhul, kui teenistuja saab vigastada või hukkub, tagatakse **perekonnale viivitamatult kaplani ja psühholoogi tugi ja nõustamine**.

Rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil teenistusülesannete täitmise tõttu vigastada saamise korral **toetame perekonda vigastatud kaitsevälase külastuse korraldamisel**. Perekonnale osutatakse abi vajalike toimingute läbiviimisel Eestis, vajaduse korral ka välisriigis, sealhulgas transpordi ja majutuse korraldamisel. Vajaduse korral hüvitame välisriigi raviasutuses ajutiselt viibiva teenistuja kahel korral külastamiseks kuni kahe lähedase sõidu- ja majutuskulud ning tagatud on ka **tugiisiku olemasolu**.

Kaitseväelase või Kaitseliidu liikme hukkamise korral keskendutakse poliitikas **perekonna toetamisele leinas** ning väarikate kaitseväelaste matuste korraldamisele. Perekonnale tagatakse kaplani ja psühholoogi tugi ning abi matuste ettevalmistamisel ja läbiviimisel. Matuse korralduslike otsuste tegemisel on juhtroll kaitseväelase või kaitseliitlase perekonnal, samas kui riigi ülesanne on tagada koostöös veterani perekonnaga **riigikaitsja väarikas mälestamine**. Tagame kaitseväelase hukkamise korral ühekordse hüvitise perekonnaliikmetele ja teistele teenistujaga seotud inimestele või nimetatud füüsilistele isikutele kooskõlas kehtivate õigusaktidega. Lisaks tagame veterani hukkamise korral toitjakaotuspensioni, millele on õigus hukkunud kaitseväelase lapsel, vanemal või lesel.

Poliitika raames jätkatakse tegevusi, mis toetavad teenistusülesannete täitmise tõttu raskelt vigastatud või teenistuses hukkunud kaitseväelaste ja Kaitseliidu liikmete laste haridusteed ning huvitegevust.

Poliitikaga väärtustatakse **veterani perekonna panust**. Seetõttu on veteranidele mõeldud üritused kavandatud nii veteranidele kui ka nende perekonnaliikmetele, rõhutades perekonna rolli kaitseväelase ja Kaitseliidu liikme toetamisel. Teeme koostööd veteranide lähedasi ühendavate võrgustikega, et tagada veteranide lähedaste sidusus ja üksteise toetamine. Samuti saavad veteran ja tema perekond üks kord pärast rahvusvaheliselt sõjaliselt operatsioonilt naasmist külastada lepingupartnerite kaudu spaad.

Estcoy-22 viis Iraagis lahingõppuste raames läbi isikukaitse operatsiooni. Foto: Andres Lember

Kokkuvõte

Kaitseväe ja Kaitseliidu uuendatud veteranipoliitikaga kujundatakse järgnevateks aastateks Kaitseministeeriumi ning selle valitsemisala asutuste rollid ja peamised töösuunad poliitika elluviimisel. Vajaduspõhine ja järjepidev veteranipoliitika tugevdab Eesti riigikaitset ning tagab, et teenistuses kantud riskid ja koormus on tunnustatud ning toetatud ka pärast teenistuse lõppu. Seetõttu seatakse poliitikas järgnevateks aastateks selged eesmärgid ja mõõdikud,

mille alusel koostab ministeerium iga-aastase rakenduskava. Poliitika keskmes on süsteemse tervise toe kättesaadavus ja selle kvaliteet, veteranistaatuse nähtavus ning selle ühiskondlik väärtustamine.

Lisa: veteranipoliitika meetmed

Lühendid: KV – Kaitsevägi; KL – Kaitseliit; KRA – Kaitseressursside Amet; KaM – Kaitseministeerium; ESM – Eesti Sõjamuseum ; VLA – Välisluureamet; RKIK – Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus

1.1 Üldised meetmed	TÄIDESAAATEV ASUTUS
Olemasolevad meetmed	
Edendame teadlikkust teenistuskogemusest, et toetada veteranide teenistuse jätkamist Kaitseministeeriumi valitsemisalas	KRA
Edendame teadlikkust veteranide teenistuskogemusest, et suurendada nende väärtustamist tööturul ja ühiskonnas laiemalt	KV, KaM
Tagame veteranile poliitika meetmete, teenuste ja tagatistega seotud küsimustes kindla kontaktpunkti	KV
Tagame tegevväelastele, kes olid 31.12.2019. aasta seisuga tegevteenistuses, tegevteenistuspensioni suurendamise ühe protsendi võrra iga rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemise eest	KV
Tagame karjäärinõustamise nii teenistuse ajal, liikumisel Kaitseministeeriumi valitsemisalas kui ka valitsemisalast lahkumisel	KRA
Hüvitame teenistusest lahkumisel piirmäära ulatuses ühe kõrgharidusastme või ühel koolitusel osalemise õppekulu	KV
Vahetu juhi kooskõlastusel on Kaitseministeeriumi valitsemisalas töötaval veteranil veteranipäeval, 23. aprillil vaba päev	KV, KL, KRA, KaM, ESM, RKIK, VLA
Võimaldame teenistusülesannete täitmise tõttu vigastada saanud kaitseväelastel osaleda spordivõistlustel	KV, KL
Väljastame veteranile eluasemelaenu käenduse taotlemiseks teatise	KV
Talletame veteranide teenistusega seotud pärandit ning tutvustame seda avalikkusele näituste, sündmuste ja publikatsioonidega	ESM
Tagame riigikaitseõpetuse raamistikus veteranitemaatika käsitlemise	KRA
Toetame projekte, millega edendatakse veteranide ühtekuuluvust, tervisesporti ja taastusravi valdkonda	KaM
Soodustame veteranide aktiivset osalemist ühiskonnaelus ja avalikes aruteludes	KV, KL, KaM
Planeeritavad meetmed	
Võimaldame veteranile üks kord aastas esmase õigusnõustamise	KV
Võimaldame veteranil osaleda veteranidele mõeldud spordiüritustel	KV, KL
Levendame veteranidele pärast teenistusest lahkumist rakendatavaid õppekulu hüvitamise tingimusi	KV
Võimaldame Kaitseministeeriumi valitsemisalas töötavale veteranile sporditeenuse kulude täiendava hüvitamise	KRA, KV, KL, VLA
Ajakohastame koostöös Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusega veteranide eluasemelaenu käenduse taotlemise tingimusi	KaM

1.2 Tervisetoeetus ja sotsiaalteenused	TÄIDESAAATEV ASUTUS
Olemasolevad meetmed	
Korraldame ravi, sh proteesimise ja taastusravi, Eestis või vajaduse korral ajutiselt välisriigi raviasutuses	KV, KL
Tagame terviseseisundi hindamisega tuvastatud vajaduse korral tervishoiuteenuse, meditsiiniseadme ja ravimi	KV, KL
Tagame kaitseväelasele tervisekahjustuse ravi ka pärast teenistussuhte lõppemist	KV
Rahvusvaheliselt sõjaliselt operatsioonilt tervisekahjustuse tõttu naasnud veteranile säilitame teenistussuhte ja tagame ajutise töövõimetus perioodil lähetamise tähtaja lõpuni igakuise toetuse, mis on võrreldav välislähetustasuga	KV
Tagame võimaluse pöörduda psühholoogi poole, kes on valmis osutama psühholoogilise nõustamise teenust ja abi	KV
Tagame võimaluse pöörduda sotsiaaltöötaja poole, kelle kaudu saab sotsiaalnõustamist	KV
Tagame võimaluse pöörduda kaplani poole, kelle kaudu saab religiooniõpetust, kiriklikke talitusi, hingehoidu ja pihti	KV
Koolitame kohaliku omavalitsuse töötajaid veteranide toetamise ja nõustamise teemadel	KV
Koolitame tugiisikuid, kes toetavad kaitseväelast või Kaitseliidu liiget ja tema lähedasi ravi- ja rehabilitatsiooniperioodil	KV
Toetame püsiva töövõimetus või puude korral täiendavalt isikliku eluruumi kohendamist	KV
Tagame teenistusülesannete täitmise tõttu saadud tervisekahjustusest põhjustatud püsiva töövõimetus korral töövõimetuspeniooni	KV
Maksame sõjaväelisel väljaõppel saadud vigastuse tagajärjel püsiva töövõimetus tuvastamise korral ühekordse hüvitise	KV, KL
Tagame psühhosotsiaalsete kriiside lahendamiseks ööpäevaringse info- ja abitelefoni haldamise	KV
Planeeritavad meetmed	
Arendame enne rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalemist toimuvat psühholoogilise ettevalmistuse programmi	KV
Tagame rahvusvahelise sõjalise operatsiooni ajal kohapealse esmase psühholoogilise toe ning juhtumite dokumenteerimise	KV
Tagame rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osalenud ja traumasituatsioonis olnud veteranile pikaajalise psühholoogilise toe	KV
Korraldame uuringuid, et arendada operatsioonile suunduvatele teenistujatele ja sealt naasvatele veteranidele rakendatavaid meetmeid	KV

1.3 Meetmed veterani perekonnale	TÄIDESAAATEV ASUTUS
Olemasolevad meetmed	
Korraldame kaitseväelase lähedastele teabepäevi ja tagame neile asjakohase infomaterjali kättesaadavuse	KV
Tagame rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osaleva kaitseväelase perekonnale ja lähedastele võimaluse saata teenistujale tasuta pakk	KV
Tagame psühholoogiliste kriiside lahendamiseks ööpäevaringse info- ja abitelefonihaldamise	KV
Võimaldame operatsioonilt naasnud veteranile perekonnaga ühekordse spaateenuse kasutamise	KV
Operatsioonil teenistusülesannete täitmise tõttu vigastada saamise korral toetame perekonda vigastatu külastuse korraldamisel	KV
Tagame hukkunud veterani lähedastele sotsiaalse ja psühholoogilise toe	KV, KL, KaM
Toetame lähedasi hukkunud veterani matuste korraldamisel ja matusekulude katmisel	KV, KL
Tagame veterani hukkumisel tema nimetatud isikutele ühekordse hüvitise	KV, KL
Tagame teenistusülesannete täitmise tõttu hukkumisel veterani ülalpidamisel olnud perekonnaliikmetele toitjakaotuspensionit	KV
Toetame teenistuses raskelt vigastatud või hukkunud kaitseväelaste ja Kaitseliidu liikmete laste haridusteed ning huvitegevust	KV, KL
Planeeritavad meetmed	
Tagame kaitseväelase ja Kaitseliidu liikme toetusvõrgustikule vaimse tervise esmaabi koolituse	KV